

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство”
*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

**МЕТОДОЛОГИЯ НА
СПЕЦИАЛИЗИРАНА РЕЗИДЕНТНА ГРИЖА ЗА ДЕЦА ДО 7 ГОДИНИ
С ПОТРЕБНОСТ ОТ ПОСТОЯННИ ЗДРАВНИ ГРИЖИ (СРГ)**

Стр. | 1

I. СЪЩНОСТ И ЦЕЛИ:

Настоящият документ е разработен на базата на широко обсъждане в мултидисциплинарна група, включваща представители на Министерство на здравеопазването (МЗ), Министерство на труда и социалната политика (МТСП), Агенцията за социално подпомагане (АСП), Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД), УНИЦЕФ и НПО - БАЛИЗ, БАСП, ИСДП, „Надежда и домове за децата – клон България”, Сдружение „Дете и пространство”, Сдружение „Самаряни”, Фондация „Де Пасарел България”, Фондация „За Нашите Децата”, Фондация „Здравни проблеми на малцинствата”, Фондация „Карин дом”, Фондация „Лумос – клон България“, Фондация „Международна социална служба – България”.

Утвърждаването на методологията ще стане след като се апробира в рамките на Компонент 2: „Разкриване на иновативни интегрирани услуги за деинституционализация и превенция на изоставянето на деца от 0 до 3 години“ по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-5.2.15 „Шанс за щастливо бъдеще“, Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007 - 2013“ (ОПРЧР), за да може да се включи опита, натрупан от реализацията на услугата.

Методологията има за цел да структурира и стандартизира процеса по предоставяне на услугата „**Специализирана резидентна грижа за деца до 7 години с потребност от постоянни здравни грижи**” (СРГ), да зададе критериите за качество на услугата и да очертае задължителните дейности и стъпки при предоставянето на услугите в рамките на проектите по Компонент 2. В нея се определят и минималните изисквания за материална база и персонал.

Това дава възможност на доставчиците на услугата да преценят необходимите ресурси, да създадат адекватна организация на работа, да осъществяват вътрешен контрол върху качеството и да създават система за подобряването му. Методологията задава и ясни критерии за оценка на работата, което гарантира на доставчика обективност при оценяване на качеството и резултатите от работата от страна на контролиращите органи.

Методологията е предназначена да служи на общинските администрации в качеството им на изпълнители по Компонент 2 или на техните партньори, на които са възложили изпълнението, като им дава основа за предявяване на изисквания по отношение на обхвата и качеството на предлаганата предоставяната услуга и при осъществяването на контрол върху нейното качество.

1. Въведение

Настоящата методология разглежда същността и целите на социалната услуга за специализирана резидентна грижа за деца до 7 години с потребност от постоянни здравни грижи. Представени са основните принципи, целта, задачите, целевата група, описанието на услугата. Всичко останало въпроси, които не се отнасят до спецификата на услугата, се покриват от методическото ръководство за социалната услуга от резидентен тип „Център за

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЪЛВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001, „ПОСОКА: семейство“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

настаняване от семеен тип“, утвърдено от Агенцията за социално подпомагане и Държавната агенция за закрила на детето.

Стр. | 2

Методологията е съобразена със Закона за закрила на детето, Закона за социално подпомагане и правилниците за тяхното прилагане; Закона за здравето, Наредба № 39 от 16.11.2004 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията; Наредба № 1 от 08.02.2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно; Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца, приета с ПМС № 256/07.11.2003 г., с последни изменения и допълнения от 2011 г., и с програмата на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) „Детско здравеопазване“.

2. Определение на услугата

Социална услуга от резидентен тип за временна специализирана грижа за деца, в която се предоставят допълнителни грижи за здравето им, необходими поради характера, тежестта и продължителността на заболяването, състоянието или увреждането и които семействата им не могат да предоставят в домашна среда.

Предназначена е за настаняване на 6-8 деца на възраст до 7 години, за различен период от време, чиято продължителност се определя в зависимост от конкретния случай и отчетените индивидуални потребности.

„Засилена грижа за здравето“ за нуждите на настоящия документ означава наблюдение, лечение, осъществяване на медицински дейности и манипулации в извънболнични условия и организация на достъпа и провеждането на лечебен процес от структурите на здравната система.

Предоставяната социална услуга се допълва от здравни услуги, предоставяни от медицински сестри, обгрижващи децата, общопрактикуващи лекари, както и чрез сключване на договори с лечебни заведения за болнична помощ и медицински специалисти от извънболнични лечебни заведения, като в този смисъл придобива характер на здравно-социална услуга.

Услугата се предоставя в координация с останалите услуги, предоставяни в общността, за ранна интервенция, рехабилитация и дневна грижа, в които на всяко дете и семейството му, според индивидуалните потребности, се предоставят специализирани медицински, педагогически и социални грижи.

В услугата се предоставя „заместваща грижа“ – за временен престой, до двадесет дни годишно, на деца, които живеят с родното или друго семейство и за които се полага засилена грижа за здравето в домашна среда. Чрез „заместваща грижа“ се осигурява подкрепа на семействата на тези деца – родителите ще могат да поверят децата си на екипа на услугата за кратка почивка или при спешни случаи.

3. Описание на услугата

Услугата е насочена към деца, за които поради наличието на здравен проблем, са необходими грижи, които семейството не може да осигури само или с амбулаторна подкрепа през социални услуги в домашна среда. Социалната услуга осигурява временно място за живот и провеждане на специфичните медицински дейности и манипулации за

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001, ПОСОКА: семейство

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

грижа за здравето и подготвя семейството (родно, на близки и роднини, приемно, осиновително) да поеме грижата за детето след неговото стабилизиране.

Стр. | 3

Услугата предоставя, в допълнение на изградените близки до семейните условия за живот, необходимите медицински дейности и медицинско наблюдение. Престоят в резидентната услуга е ограничен във времето до когато обективното състояние на детето го налага – при стабилизиране на състоянието детето може да бъде поето от семейството му или при невъзможност от съответната форма на най-близка до семейна грижа. Грижата за детето е организирана около индивидуален план за грижа, в който са посочени и специфичните задачи по отношение на здравните грижи, медицинското наблюдение, медицинските дейности и манипулации. Децата, настанени в услугата, през деня са ангажирани в дейности и услуги в общността, съобразно възрастта и потребностите си.

Услугата се предоставя на деца до 7 години, които имат потребност от медицински дейности поради утежнено здравно състояние след раждане, както и след прекарано или възникнало заболяване.

Услугата се предоставя в активна координация с останалите социални услуги в общността за подкрепа на семейството и за ранна интервенция и нейните задачи са свързани с ангажиране на семейството в грижата за детето, както и повишаване на неговия капацитет за полагане на грижи за здравето в домашна среда.

Услугата активно си сътрудничи с всички нива на здравната система – общопрактикуващ лекар-специалист от лечебни заведения за болнична или извънболнична медицинска помощ за провеждане на дейности по диспансеризация, профилактични прегледи и имунизации, хоспитализация при необходимост, планови диагностични и лечебни медицински интервенции и други. При напускане на услугата се дават насоки за продължаване на грижата.

В рамките на услугата всички обичайни за отглеждането на детето дейности се провеждат с индивидуално внимание и съобразно вътрешен ред и организация, сходна с домашните.

Медицинските дейности и манипулации, които се изискват като част от грижата за здравето се провеждат съгласно предписанието от съответния здравен специалист. Провеждането на медицинските дейности и манипулации се организира и осъществява по начин, който в максимална степен се вписва в нормалния домашен ритъм на живот и не доминира в грижата за детето.

Услугата осигурява всички необходими за оптималното развитие на детето през време на престоя консултации, рехабилитация и занимания чрез ползване на социални, здравни, образователни и културни услуги в общността. В този смисъл тя се явява елемент от действащата в момента система от услуги за деца, като я допълва, за да е в състояние да се отговори най-пълно и качествено на потребностите на децата от грижа.

Препоръчително е услугата да бъде административно и финансово управлявана в рамките на комплекс, осигуряващ интегрирани здравно-социални услуги като: семейно-консултативен център, център за майчино и детско здраве център за ранна интервенция, център за психично здраве за деца, дневен център за деца с увреждания и други, с оглед постигане на ефективност на ресурси - човешки и материални.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001, ПОСОКА: семейство

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Стр. | 4

4. Основни принципи на услугата

1. Предоставяне на качествени здравни грижи и медицинско наблюдение на настанените деца в зависимост от техните индивидуални нужди;
2. Гарантиране на най-добрия интерес на детето, съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето и осигуряване на оптималното емоционално, физическо, психологическо, социално и когнитивно развитие на детето;
3. Осигуряване на домашна атмосфера, бит и начин на живот; индивидуален подход на грижа; приготвяне на храната от персонала (или доставяне от детска кухня), съобразено с възрастта, режима и предпочитанията на всяко дете;
4. Съжителство на деца от различни възрастови групи;
5. Активно включване в живота на общността;
6. Гъвкавост на услугата – отчита особеностите на детето, свързани с увреждането, и ресурса на семейството да се справи с тези особености. Активно се следи прогреса в развитието на детето и възможността за грижа в семейна среда (родно или семейство на близки и роднини, приемно, осиновително семейство);
7. Услугата осигурява временна подкрепа, насочена към стабилизиране, преодоляване на проблема или изграждане на умения у родителите за полагане на дългосрочни грижи за детето.
8. Създават се условия и се осигурява участието на родителите в грижите.
9. Недопускане на никакви форми на дискриминация и незачитане на човешкото достойнство;
10. Тясно взаимодействие и координация със съществуващите здравни, социални и образователни услуги в общността;
11. Спазване на основните етични принципи и произтичащите от тях правила на зачитане на човешките права и достойнство, като автономност, благодетание, ненанасяне на вреда, конфиденциалност и други; уважение към личната история, религиозна, етническа и културна идентичност на всяко дете и неговото семейство.

5. Цел на услугата и задачи

Целта на услугата е да осигури временно сигурна среда за живот за деца, в случаи когато за тяхното здравословно състояние са необходими грижи, които семейството им не може да предостави в домашна среда. Насочеността на грижата в услугата е да се подобри състоянието и/ или да се подготвят родителите (грижещите се за детето възрастни) за грижите, които ще трябва дългосрочно да бъдат полагани за здравето му или съобразно състоянието му.

Услугата не дублира здравни услуги, предоставяни в лечебните заведения за болнична помощ, включително и финансирани по линия на НЗОК или национални програми.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001, ПОСОКА: семейство

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Задачи:

- Осигуряване на временно място за живот за деца при условия близки до домашните и осъществяване на пълния спектър от грижи, внимание и възпитание за детето в периода на престоя в услугата;
- Осигуряване на необходимата стабилизираща и поддържаща грижа, която се изисква от здравословното състояние на детето, в това число наблюдение върху здравето и медицински дейности, които се осъществяват в извънболнични условия;
- Подпомагане на връзката и взаимодействието със здравната система за организиране на лечението, протезирането и наблюдението на децата;
- Подготовка на семейството (родно, на близки и роднини, приемно, осиновително) за поемане на грижата за детето в домашни условия;

Стр. | 5

6. Потребители на услугата

- Деца до 7-годишна възраст и техните семейства, при които семействата не са способни да осигурят необходимата засилена грижа за здравето на децата в домашна среда, която състоянието на детето изисква, поради болест или увреждане, независимо от причината за възникване на тази потребност.
- Деца до 7-годишна възраст, които обичайно живеят със семействата си и за тяхното здраве се полага засилена грижа в домашна среда – „заместваща грижа“.

7. Дейности, които се предоставят на потребителите на услугата

1. Осигуряване на място за живот и пълноценно развитие на деца в условия и подход на грижа максимално близки до домашните, в това число:
  - Грижа за сигурността и безопасността;
  - Грижа за храненето;
  - Грижа за хигиената;
  - Грижа за емоционалното и психическо развитие;
  - Грижа за физическото и когнитивно развитие;
  - Развлечения и занимания съобразно възрастта;
  - Мониторинг на развитието на детето, отчитайки всички показатели на физическото, психическо, когнитивно, емоционално, психологическо и социално развитие и напредъка по тях.
2. Осъществяване на засилена грижа за здравето, денонощно, от компетентен персонал:
  - Провеждане на предписаното лечение в извън болнични условия и провеждане на свързаните с него медицински дейности и манипулации и координация със здравните специалисти и лечебни заведения;

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЪЛЪВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001, „ПОСОКА: семейство“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

- Организиране на необходимото наблюдение от здравни специалисти и предписаните терапевтични или рехабилитационни дейности според нуждите на детето;
  - Организиране превеждането на детето в подходящо болнично заведение при необходимост от продължаване на наблюдението и лечение в болнични условия;
  - Всяко настанено дете има избран общопрактикуващ лекар, който оказва съдействие при необходимост от допълнителни изследвания и специализирана консултативна помощ;
  - Сключен договор с лечебно заведение за болнична помощ (с разкрити структури по педиатрия, анестезиология и интензивно лечение, хирургия, неврология минимум от II ниво на компетентност) осигуряващо 24-часова консултативна помощ и при необходимост – настаняване на детето за лечение в стационарни условия;
  - Гарантирана свързаност с Център за спешна медицинска помощ.
3. Включване на родителите (близки, роднини, приемни или осиновители) в грижата за децата и обучение в осъществяването на необходимите за здравето на детето медицински дейности в извънболнични условия, в това число:
- Осигуряване на условия за активно участие на родителите във всички елементи на грижата за детето;
  - Осигуряване на условия за престой и общуване с детето;
  - Включване на родителите в извършването на грижата за здравето и състоянието на детето и подготовка за поемане на специфични медицински по естеството си манипулации (които не изискват задължителна здравна специализация).

II. ДОСТЪП ДО УСЛУГАТА

Настаняване в услугата като мярка за закрила се осъществява на основание издадена заповед от Дирекция „Социално подпомагане“ по местоживеене, след като са изпълнени процедури за:

- а) оценка на здравословното състояние на детето и нуждата му от здравни грижи;
- б) планиране (в резултат на оценката) на необходимата за детето засилена здравна грижа, медицинско наблюдение и лечение;
- в) оценка на степента на възможност на семейството за полагане на необходимите грижи за детето в семейна среда.

Оценката на здравословното състояние на детето и нуждата му от здравни грижи се извършва от специализирана Лекарска консултативна комисия (ЛКК).

ЛКК се създава със заповед на директора на регионалната здравна инспекция (РЗИ), на чиято територия функционира услугата. Дейността на ЛКК се контролира от РЗИ.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство”

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

Оценката на степента на възможност на семейството за полагане на необходимите грижи за детето в семейна среда се извършва от социални работници от отдела за закрила на детето (ОЗД) в ДСП по местоживеене на семейството. В социалния доклад задължително се изследват социалните обстоятелствата, които пречат семейството да поеме грижата за детето.

Стр. | 7

„Заместваща грижа“ в услугата се предоставя след издадено Направление от ОЗД по искане на родителите, но за не повече от 20 дни годишно.

III. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И МАТЕРИАЛНА БАЗА

Доставчикът осигурява сигурна и безопасна среда на ползвателите потребителите и персонала в услугата, като разработва правила за осигуряване на здравето и безопасността на потребителите и персонала.

Те включват:

1. Оценка на риска на работните процеси и факторите от околната среда с оглед на здравето и безопасността на ползвателите на услугата и персонала;
2. Планиране на конкретни мерки, съобразно направената оценка за предотвратяване на рисковете;
3. Наблюдение и контрол на изпълнението на планираните мерки.

Материална база:

Помещения

- Детски стаи
- Стаи за дневни занимания (тип всекидневна)
- Кухня с трапезария
- Стая за гости

Обзавеждане

Обзавеждането е както в домашни условия. Необходимите места за провеждане на медицински манипулации са изградени като естествена част от домашната среда, без да „акцентира” върху тях и да се открояват.

Оборудване и специализирано оборудване

Резидентната услуга е снабдена с необходимото оборудване необходимо за място за живот в домашни условия, като е осигурено и специализирано оборудване за предоставяне на засилени медицински грижа в домашни условия.

IV. ПЕРСОНАЛ

Подборът на целия персонал е на базата на изискванията на длъжностните характеристики, в които е включен Етичният кодекс на работещите с деца.

Задълженията на всеки един от персонала са разписани конкретно и ясно в длъжностните характеристики, където са описани техните отговорности, очакваните задължения и отчетност.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ШАСПЪЛЪВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001, „ПОСОКА: семейство“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Доставчикът назначава одобрените кандидати на работа в съответствие с изискванията на Кодекса на труда.

Стр. | 8

Персоналът трябва да отговаря на следните изисквания

1. подходяща професионална квалификация за всяка конкретна длъжност;
2. наличие на личностни качества, необходими за ефективно извършване на конкретната дейност (умения за работа с деца, умения за работа в екип, общуване и др.);
3. професионален опит.

Екип на услугата „Специализирана резидентна грижа за деца до 7 години с потребност от постоянни здравни грижи“:

1. Профилът и числеността на екипа на услугата осигурява качествена професионална грижа децата, насочена към провеждане на грижа в домашни условия, подкрепа за социална интеграция, съобразена със спецификата на уврежданията на децата, като организира живота им в контекста на семейна среда, така, както всяко друго дете живее в собствения си дом.
2. Всички специалисти от екипа на услугата са обучени за работа с деца с тежки здравословни проблеми; специфични при хранене, повдигане и преместване; тоалет; реакция при еписимптоматика и други.
3. Длъжности:
  - а) 1 социален работник, който изпълнява функциите на координатор на услугата (пълна заетост)
  - б) 6 медицински сестри (на смени, в 24-часов график, на 7-часов работен ден, по щат в услугата)
  - в) 6 детегледачки (на смени, в 24-часов график, на 7-часов работен ден, по щат в услугата)

Други специалисти, външни за екипа на услугата – ангажирани са в предоставянето на услуги за децата като част от плана им за грижи и се осигуряват от останалите услуги в комплекса:

- а) Рехабилитатор
- б) Психолог
- в) Педиатър
- г) Други специалисти – в зависимост от индивидуалните нужди на детето

V. ИНТЕГРИРАНЕ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНАТА РЕЗИДЕНТНА ГРИЖА ЗА ДЕЦА ДО 7 ГОДИНИ С ПОТРЕБНОСТ ОТ ПОСТОЯННИ ЗДРАВНИ ГРИЖИ И ДРУГИ СОЦИАЛНИ, ОБРАЗОВАТЕЛНИ И ЗДРАВНИ УСЛУГИ

Специализираната резидентна грижа за деца до 7 години с потребност от постоянни здравни грижи (СРГ) работи в тясно взаимодействие и координация с отделите за закрила на детето, дирекциите за социално подпомагане, РДСП, с институциите в

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!*

Европейски социален фонд

свързаните сектори – здравеопазване, образование, заетост; с действащите социални и други услуги, насочени към деца и рискови семейства.

Стр. | 9

Предоставяната социална услуга се допълва от здравни услуги, предоставяни от медицински сестри, обгрижващи децата, общопрактикуващи лекари, както и чрез сключване на договори с лечебни заведения за болнична помощ и медицински специалисти от извънболнични лечебни заведения, като в този смисъл придобива характер на здравно-социална услуга.

Специализираната резидентна грижа за деца до 7 години с потребност от постоянни здравни грижи (СРГ) и другите нови услуги в общността, създадени да заменят ДМСГД в пилотните общини, трябва да работят в мрежа помежду си.

Специализираната резидентна грижа за деца до 7 години с потребност от постоянни здравни грижи (СРГ) се предоставя в координация с останалите услуги, предоставяни в общността, за ранна интервенция, рехабилитация и дневна грижа, в които на всяко дете и семейството му, според индивидуалните потребности, се предоставят специализирани медицински, педагогически и социални грижи.